

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
“ГУМАНІТАРНА НАУКА ПІВДНЯ РОСІЇ:
МІЖНАРОДНА І РЕГІОНАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ”,
ПРИСВЯЧЕНА 75-РІЧЧЮ КАЛМИЦЬКОГО ІНСТИТУТУ
ГУМАНІТАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РАН
(Еліста, 14–15 вересня 2016 р.)**

14–15 вересня 2016 р. в Елісті (Республіка Калмикія, Російська Федерація) відбулася II Міжнародна наукова конференція “Гуманітарна наука Півдня Росії: міжнародна і регіональна взаємодія”, присвячена 75-річчю Калмицького інституту гуманітарних досліджень РАН. Доповіді і повідомлення, представлені під час конференції, торкалися широкого кола проблем, що стосуються розвитку науки в південноросійському регіоні, досліджень мови, літератури, фольклору, сучасної та традиційної культури народів Росії і Центральної Азії, з якими калмики пов’язані етногенетичними витоками та етнокультурними контактами. Доповіді були представлені російською, англійською, монгольською мовами. Участь у конференції, окрім росіян, брали науковці з Казахстану (Е. М. Байтенов, Казахська головна архітектурно-будівельна академія, Алмати), Монголії (Цонгол Нацагдорж, Інститут історії та археології АН Монголії, Улан-Батор), України (О. Д. Огнева, Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, Київ) та Японії (Т. Іноуе, Центр досліджень Північно-Східної Азії, Університет Тохоку, Сендай).

Географічна палітра доповідей і повідомлень, окрім закордонних, відображала, російські наукові та навчальні заклади як центру, так і федеральні. Москва – Російський університет дружби народів, Московський державний університет імені М. В. Ломоносова, Інститут сходознавства РАН, Інститут мовознавства РАН, Інститут етнології та антропології РАН, Інститут наукової інформації з суспільних наук РАН. Петербург – Інститут східних рукописів РАН, Інститут лінгвістичних досліджень РАН. Південний Федеральний округ, окрім господарів (Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Калмицький державний університет ім. Б. Б. Городовикова, Еліста), був представлений викладачами і науковцями з Південного федерального університету (Ростов-на-Дону і Таганрог), Астраханського державного архітектурно-будівельного університету, Астраханського державного університету, Волгоградського державного технічного університету, Волгоградського державного університету, Волгоградської філії Російської академії народного господарства і державної служби при президенті РФ, Сочинського науково-дослідного центру РАН. Північно-Кавказький федеральний округ презентували дослідження науковців Інституту історії, археології та етнографії Дагестанського наукового центру РАН, Регіонального центру етнополітичних досліджень Дагестанського наукового центру РАН, Інституту мови, літератури і мистецтв Дагестанського наукового центру РАН, Кабардино-Балкарського інституту гуманітарних досліджень РАН, Кабардино-Балкарського державного університету ім. Х. М. Бербекова, Інституту гуманітарних досліджень Академії наук Чеченської Республіки, Комплексного науково-дослідного інституту ім. Х. І. Ібрагімова РАН, Чеченського державного університету. Доповіді і повідомлення презентували дослідники Інституту історії, мови і літератури Уфимського наукового центру РАН, Російського ісламського університету при Центральному духовному управлінні мусульман (недержавний вищий навчальний заклад,

Уфа), Уфимського державного нафтового технічного університету, Інституту археології ім. А. Х. Халікова Академії наук Республіки Татарстан, Поволзького православної інституту з Тольятті, Самарського національного дослідного університету ім. академіка С. П. Корольова, Оренбурзького державного педагогічного університету з Приволзького федерального округу. Представлено також наукові пошуки викладачів і науковців з Бурятського державного університету, Томського державного університету та Науково-дослідного інституту алтаїстики ім. С. С. Суразакова, Тивинського інституту гуманітарних і прикладних соціально-економічних досліджень (всі – Сибірський федеральний округ). Окремі матеріали презентували дослідники з Нижньовартовська (Нижньовартовське відділення Російського товариства соціологів, Уральський федеральний округ), Науково-дослідного інституту Олонхо Північно-Східного Федерального університету ім. М. К. Аммосова (Якутськ, Республіка Саха), Інституту гуманітарних досліджень і проблем нечислених народів Півночі Сибірського відділення РАН (Якутськ, Республіка Саха) у складі Далекосхідного федерального округу.

Під час конференції працювало п'ять секцій: 1. “Історія народів Півдня Росії: методологічні і теоретичні аспекти дослідження”; 2. “Етнологія та етнографія: методологія і матеріали досліджень”; 3. “Сучасні етносоціальні та етнокультурні трансформації на Півдні Росії”; 4. “Національні мови як основа збереження і розвитку культурного різноманіття Росії”; 5. “Духовний спадок як жива традиція і джерело національної художньої літератури народів Росії”.

Заявлена проблематика конференції і представництво її учасників обумовили різнобарвність відображених у доповідях тем. Можна визначити кілька основних блоків, серед яких ті, що мають стосунок до так званого класичного сходознавства, пошуку та використання ще не введених до наукового обігу архівних матеріалів, східних текстів, даних епіграфіки, образотворчого мистецтва, наукової спадщини дослідників. Надзвичайно важливими є питання мови, культури, релігії в контексті збереження національної ідентичності, розмаїття конфесій і пошуки шляхів уникнення міжнародних конфліктів на основі вивчення історичних пам'яток; звернення до епосу, фольклору, пам'яток літератури з використанням польових матеріалів, дослідження крос-культурних контактів, з'ясування окремих епізодів історії власних народів, враховуючи географічне розмаїття представлених регіонів: Кавказ, басейн Волги, Сибір, Алтай, Центральна Азія.

У доповіді “Класичне сходознавство на сучасному етапі: проблеми і перспективи” (І. Ф. Попова, Інститут східних рукописів, Санкт-Петербург, Росія) зверталась увага на виникнення унікальних напрямків російської сходознавчої науки на основі досліджень рукописних колекцій (дуньхуанознавство, тангутика, уйгурознавство, тюркська рунічна епіграфіка, курдознавство, ісламознавство, буддологія тощо); зазначалося, що сучасні перспективи класичного сходознавства в усьому світі пов'язані з проблемами як фундаментального наукового опрацювання вже доступного матеріалу, так і введення в науковий обіг нових джерел, акцентувалася увага на потребі адаптації до сучасного контексту. Увага приділялася й науковим архівам, що містять матеріали з історії і культури монгольських народів, з більш детальною характеристикою петербурзьких архівів; встановлено, що найбільшим таким сховищем є Рукописний фонд Інституту східних рукописів РАН, але найбільша кількість записів, зроблених монголістами про монгольські народи, міститься в Архіві сходознавців цього інституту (АС ІСР РАН), що представлений особистими, тематичними фондами, а також фотоархівом (І. В. Кульганек, Інститут східних рукописів, Санкт-Петербург, “Історія і культура монгольських народів у російських політико-адміністративних та наукових архівах”). Звіти Управління калмицьким народом (УКН) – значний документальний масив, зосереджений у різних архівосховищах. Необхідність їхнього дослідження обумовлена високим рівнем інформативної

насиченості, структурованістю як цілісного комплексу, можливістю проаналізувати ступінь достовірності наведених відомостей тощо (Л. В. Оконова, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста). На основі аналізу листування Колегії іноземних справ із Синодом та адміністративними органами Нижнього Поволжя, Північного Кавказу, Малоросії другої третини XVIII ст. (Архів зовнішньої політики Російської імперії) виявлена присутність австрійських місіонерів-католиків, що в науці практично невідомо (А. С. Ряжев, Поволзький православний інститут, Тольятті, Росія, “Австрійські місіонери-католики на південних територіях Росії в 30-х – на початку 60-х рр. XVIII ст.”) і розширює уявлення про присутність християнських місій, окрім моравських братів, у Нижньому Поволжі.

Зверталася увага на важливість першоджерел маньчжурською та монгольськими мовами, що дозволяють у контексті історії некитайських територій у часи Цінської імперії по-новому дивитися як на відповідні історичні події, так і визначні постаті, зокрема на торгутського Гоманг Ламу Дондуб Г’єцхо (?–1710) з калмицького ханства, який відігравав значну роль на тодішній політичній сцені (Цонгол Нацагдорж, Інститут історії й археології АН Монголії, Улан-Батор, Монголія). Аналізувалися свідчення іноземців про військову справу і засоби ведення війни у Кримському ханстві, що є в плані подальшого вивчення образу кримських татар у європейській суспільній свідомості в період раннього нового часу (М. Є. Шалак, Південний федеральний університет, Ростов-на-Дону, “Свідчення іноземців про військову справу у Кримському ханстві (кінець XVI – поч. XVII ст.)”). На підставі вивчення арабграфічних текстів (сирійських, арабських, іранських) із залученням топонімії і даних епіграфіки розглядалися контакти монгольських народів і дагестанського етносу в контексті історії Дагестану, зазначались арабомовні дагестанські документи XVIII ст. із згадуванням калмиків (Т. М. Айтберов, Інститут історії, археології та етнографії Дагестанського наукового центру РАН, Махачкала). Значну роль у з’ясуванні історичного минулого конкретного регіону відіграють епіграфічні пам’ятки. В історії Казахстану таку роль відіграють пам’ятки, що свідчать про перебування джунгарів на теренах сучасного Казахстану та їхнє віросповідання. Одним зі свідчень (окрім монастиря Аблайніт тощо) є мантра “Ом мані падме хум” Авалокітешвари, бодхісаттви Милосердя, на скелях хребта Тарбатагай, що виконана трьома різними абетками: тибетською, ланджа та ойратською, причому остання знайдена під час власних польових досліджень автора доповіді (Е. М. Байтенов, Казахська головна архітектурно-будівельна академія, Алмати, Казахстан). Такі знахідки заповнюють певним чином прогалини в казахстанській історії і сприяють правильній орієнтації в сучасному світі, сповненому зіткненнями і протистояннями культур.

На прикладі взаємовідносин між калмицькими нойонами Тюменями і царським урядом аналізувався політичний вплив сходознавства як науки в Російській імперії XIX ст. з акцентом на використанні сходознавчих знань у практиці управління калмиками, а в ширшому контексті – застосування засобів управління різними народами в конкуруючих імперіях (Т. Іноуе, Центр досліджень Північно-Східної Азії, Університет Тохоку, Сендай, Японія). З’ясування специфіки взаємодії інститутів влади в ойратів (калмиків) виявило, що в них не було усталеної традиції (правил) передачі влади як світської, так духовної, а наявні приклади не відбивали усталений церемоніал і авторитет (Б. У. Кітінов, Університет дружби народів, Москва). Важливим є вивчення спадку славетних дослідників з минулого, як-от введення до наукового обігу Звіту О. М. Позднеева, що виявляє специфіку конфесійного життя калмиків-буддистів Уральського козацького війська, де уральські священники, на відміну від буддійського духовенства астраханських і донських калмиків, з набуттям офіційного статусу гецюла чи гелюнга продовжували вести світський спосіб життя і мали у визначені дні брати участь у богослужінні та відправляти різні треби на вимоги вірян (С. В. Джунджузов, Оренбурзький державний педагогічний університет,

Оренбург). Такий стан обумовлювався нечисленною паствою, неспроможною нести додаткові навантаження (целібат священників, їхня відмова згідно із набутим статусом від сільськогосподарських робіт тощо).

На основі архівних документів з фондів Національного архіву Республіки Калмикія (НА РК), що пов'язані з поселенням Калмицький Базар, вдалося виявити його специфіку як простору акультурації калмиків, яких імперська влада мала намір привести до осілості. На відміну від Ставрополя-на-Волзі чи Чугуєва в Україні, де для калмиків найважливішими засобами акультурації вважалися православ'я, козацтво і землеробство, для астраханських калмиків у Калмицькому Базарі таким засобом повинна була стати торгівля (Л. Б. Четирова, Самарський національний дослідний університет ім. академіка С. П. Корольова, Самара, "Калмицький Базар як місце торгівлі й акультурації"). Підтвердженням особливого впливу торгівлі як однієї зі складових побутування міжетнічної і міжконфесійної толерантності є історія Дербента – важливого центру торгівлі, що втілював азіатсько-європейський транзит на Волзько-Каспійському шляху (О. І. Іноземцева, Інститут історії, археології та етнографії Дагестанського наукового центру РАН, Махачкала), хоча таким же взірцем наприкінці XVIII ст. могла бути й Астрахань.

Окремі доповіді присвячувалися темам, що певний проміжок часу були під забороною, зокрема вимушена еміграція, депортація. Їхнє активне дослідження тільки розпочинається і вимагає узагальнення, системного аналізу та об'єктивної оцінки. Йдеться про дослідження культурної і літературної діяльності калмицької еміграції, її ідеологічних та естетичних особливостей, виявлення національної ідентичності в умовах вигнання (Д. Ю. Топалова, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, "До питання вивчення літературної діяльності калмицької еміграції"). Зверталася увага на те, як в умовах порушення цілісного звичайного організму культури, деформації укладу, що склався історично, як-от під час депортації чеченського народу, усна народна творчість, традиційна побутова культура стали системою самовиявлення і самозахисту чеченців як етнічного цілого (С. С. Цуцулаєва, Чеченський державний університет, Грозний), так само як у сучасний період таким взірцем є героїчний епос "Іллі" – концентрований прояв народних звичаїв, традицій, менталітету (А. Д. Осмаєв, Комплексний науково-дослідний інститут ім. Х. І. Ібрагімова РАН, Грозний, «Духовний спадок чеченців (героїчний епос "Іллі") у вихованні молоді»).

Доля окремих народів, їхня культура, мова виявляються залежними від воєнних конфліктів, які викликають етнічне, релігійне протистояння, що супроводжуються вимушеною еміграцією, біженством. Так сталося з удінами, одним з найдавніших народів Східного Кавказу, чие історичне місце проживання – територія сучасного Азербайджану і які є нащадками так званих кавказьких албанців. Внаслідок вірмено-азербайджанського конфлікту частина удінів, християн за віросповіданням, опинилися, зокрема, в Росії, Грузії, Вірменії, Казахстані, Україні. Однією з найактуальніших проблем для них стала проблема збереження культури, мови, ідентичності, вирішення якої ускладнюється використанням різної графіки для удінської мови в Азербайджані (латиниця) і Росії (кирилиця) та процесами асиміляції, акультурації, втратою рідної мови, традицій, звичаїв (С. Е. Баширов, Волгоградський державний соціально-педагогічний університет, Волгоград, "Удіни Півдня Росії: історія, міграція і сучасне буття"; Р. А. Данакарі, Волгоградська філія Російської академії народного господарства і державної служби при президенті РФ, Волгоград, "Етнічна група удіни в мультикультурному просторі Півдня Росії"). Своім головним завданням удінська громадська організація "Нідж" (Волгоградська обласна організація) вважає збереження рідної мови та розвиток дружби між народами з метою інтеграції в багатонаціональне і поліконфесійне російське суспільство.

Схожі питання, хоча і не як наслідки воєнного конфлікту, доводиться вирішувати іншому народу і в іншій країні – Китаї. Йдеться про шира-югурів. На основі власних

польових досліджень автори доповідей з'ясували, що шира-югури, які розділені мовою (західні, чи чорні, – одна з давніх тюркських мов, східні, чи жовті, – одна з давніх монгольських мов, дуже рідко зустрічаються двомовні) і мовою міжгрупового спілкування є китайська; відсутністю писемності (хоча обговорюються проблеми алфавіту для її створення, мається на увазі латиниця), об'єднані проте, спільною релігією (буддизм, школа гелук), традиційним способом життя, причому китайська влада, розуміючи винятковість шира-югурів, всіляко їх підтримує (С. В. Бембеєв, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Про наукову експедицію до шира-югурів”; О. Б. Ліджиев, Калмицький державний університет ім. Б. Б. Городовикова, Є. В. Бембеєв, Еліста, “Коротке повідомлення про сучасний стан шира-югуров”).

Щодо Росії, то в окремих доповідях аналізувалася ситуація з вивченням рідної мови в середовищі корінних народів, яка лишається складною, попри заходи, що вживаються (факультативи, гурткова робота, розробка і реалізація програм з вивчення рідної мови, фольклору, історії), оскільки існує уявлення про російську мову як більш значиму і необхідну для дітей у майбутньому. Відзначалося також, що відстежується консервування рідної мови на рівні державної політики, в тому числі і при формуванні нормативно-правової бази на регіональному рівні (М. В. Белозорова, Сочинський науково-дослідний центр РАН, Сочі, “Деякі тенденції білінгвізму і перспективи розвитку національних мов у корінних народів Російської Федерації”). Пропонувалися шляхи відродження і збереження рідної мови, зверталася увага на необхідність (на прикладі калмицької мови) функціонування калмицької мови не тільки в системі освіти, а й у засобах масової інформації, що закріплено в республіканському Законі “Про державні мови Республіки Калмикія, стаття 16”, у тому числі при перекладі, дублюванні радіо-, теле-, кіно- і відеопродукції, з врахуванням інтересів населення (Е. О. Гунаєв, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Проблема відродження національної мови в Республіці Калмикія: сучасна ситуація і шляхи вирішення”). На прикладі бурятської мови, що, за даними ЮНЕСКО, з 2002 р. вважається такою, що зникає, визначалися напрямки, за допомогою яких можна змінити ситуацію. Йдеться про відтворення мовного середовища, вживання бурятської мови вдома, вивчення бурятської літературної мови, вивчення розмовної мови, відновлення старомонгольської абетки (хушін бічіг), що сприятиме єднанню як з носіями різних діалектів бурятської мови, так і з усім монгольським світом, і здійснення цих заходів можливе лише за умов формування розуміння збереження рідної мови (Д. Д. Трегубова, Інститут наукової інформації з суспільних наук РАН, Москва, “Бурятська мова: п'ять плюс один рецепт порятунку”). Окрім мови та інших складових в ситуації самовизначення, символом єдності народу є етніонім, зокрема етніонім “ойрот”, як-от у Республіці Алтай, оскільки у свідомості сучасних алтайців існує усталене уявлення про “часи Ойрот-хана як золотого віку в історії алтайців” (С. П. Тюхтенева, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, «Етніонім “ойрот” як вид “критичної” етнокультурної ідентичності в сучасних алтайців»).

Частина доповідей була присвячена релігійній тематиці. При характеристиці стану конфесій на Північному Кавказі визначалося, що мусульманська умма Росії перебуває в стадії формування, конфесійний простір регіону умовно розподіляється на чотири частини: 50 % – релігійні організації мусульман; 30 % – релігійні організації Російської православної церкви (РПЦ); 17 % – протестантські організації і 3 % – буддисти та іудеї; для спокійного, толерантного співіснування різних спільнот необхідні інтенсифікація їхнього діалогу і відмова від розподілу народів та їхніх культур на розвинуті і відсталі, а релігій – на істинні і неістинні (М. З. Магомедова, Регіональний центр етнополітичних досліджень Дагестанського наукового центру РАН, Махачкала, “Конфесійна картина Північного Кавказу”).

На основі власних польових матеріалів група дослідників виявили особливості вшанування в ольотів гори Цамбарагав у Кобдоському аймаку (Монголія), що поєднує як народні уявлення про “гору-батька”, так і буддійську традицію поклоніння божеству з розряду захисників вчення, котре до того ж вважається покровителем воїнів, якими були ольоти часів Галдана Бошокту-хана (Е. П. Бакаєва, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН; К. В. Орлова, Інститут сходознавства РАН; Д. Н. Музраєва, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, Москва). Характеризувалося значення буддизму в культурі монгольських народів (К. А. Наднеєва, Калмицький державний університет ім. Б. Б. Городовикова, Еліста, “Про культуру монгольських народів”). Складовою калмицької культури є буддійське образотворче мистецтво, зразки якого, представлені в київському музеї і є унікальними, оскільки супроводжуються пояснювальними підписами не тільки російською, а й старокалмицькою мовою у відповідній графіці (О. Д. Огнева, Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, Київ, “Сакральне образотворче мистецтво Калмикії в Україні (танки в зібранні Національного музею образотворчих мистецтв ім. Богдана і Варвари Ханенків)”). Збереження традицій, народжених у буддизмі, й включення їх до сучасної калмицької культури було представлено в доповідях С. Г. Батиревої (Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Сучасне мистецтво в музеї КІГД РАН: від етнографізму до етнічності”) та Б. В. Мошудлаєва (Відкрите акціонерне товариство “Проектний інститут Калмикії”, Еліста, “Сякюсн-сюме – перший буддійський храм Калмикії новітнього часу”).

Розглядалося питання відповідності буддійської термінології в перекладі “Ламрїму” Цонкапи Лопсандакпи з тибетської мови на ойратську, здійсненому засновником ойратської літературної мови Зая-пандитою Намкайджамцо (Г. Б. Корнеєв, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, «Про буддійські твори класу “Ламрїм”»). В іншій доповіді, автор якої спирався на текст “Сутри золотистого сяйва”, перекладеної на ойратську мову Зая-пандитою з тибетської, зазначається, що обраний Зая-пандитою метод дослівного перекладу власних імен можна вважати більш вдалим для читача, ніж транслітерація санскритських імен (Н. С. Яхонтова, Інститут східних рукописів, Санкт-Петербург, «Перекладацький метод Зая-пандити: власні імена (на матеріалі “Сутри золотистого сяйва”»)). Зазначена тематика мала продовження в доповіді, присвяченій засобам введення тибетських імен та епітетів буддійських персонажів у калмицьку мову при перекладах (Д. Н. Музраєва, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Про передачу тибетських імен та епітетів буддійських божеств у перекладі Тугмюд-Гавдж”). До схожих проблем перекладу, хоча й на іншому матеріалі, дотична ще одна доповідь, що присвячена особливостям перекладу безеквівалентної лексики на основі текстів калмицьких казок, записаних фінським вченим Г. Й. Рамстедтом і перекладених ним же німецькою мовою (О. Т. Баянова, В. В. Куканова, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Безеквівалентна лексика калмицької мови і засоби її передачі німецькою мовою”).

Калмицький героїчний епос правив опорою для низки доповідей, пов’язаних з різноплановою тематикою – від мови до фольклору (С. Є. Бачаєва, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, «Лексикографічні джерела тлумачного словника мови калмицького героїчного епосу “Джангар”: огляд та аналіз»; В. С. Очірова, Калмицький державний університет ім. Б. Б. Городовикова, Еліста, «Номінації осіб чоловічої статі за ступенями спорідненості в калмицькому героїчному епосі “Джангар”»); В. В. Саликова, Калмицький державний університет ім. Б. Б. Городовикова, Еліста, «Побутові реалії в калмицькому героїчному епосі “Джангар”»); Б. Б. Манджієва, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, «Героїчний епос “Джангар” і казкова традиція калмиків у Зводі калмицького фольклору»).

Питання фольклору розглядалися на матеріалі, що презентував традиції різних народів (Т. Г. Басангова, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, «Побутові казки у “Зводі калмицького фольклору”»; Б. Б. Горяєва, В. В. Куканова, Калмицький інститут гуманітарних досліджень РАН, Еліста, “Традиційні формули казкового тексту (на матеріалі записів Г. Й. Рамстедта)”; З. А. Сіразітдінов, Л. А. Бускунбаєва, Г. Г. Шамсутдінова, А. Ш. Ішмухаметова, Р. Н. Карімова, Інститут історії, мови і літератури Уфимського наукового центру РАН, Уфа, “Про корпус башкирського фольклору”; В. В. Обоюкова, Науково-дослідний інститут Олонхо Північно-Східного Федерального університету ім. Аммосова, Якутськ, “Локальна специфіка епічних пісень”).

До відкриття конференції її організатори підготували і видали відповідні матеріали (Гуманитарная наука Юга России: международное и региональное взаимодействие. Материалы II Международной научной конференции, посвященной 75-летию Калмыцкого института гуманитарных исследований РАН (г. Элиста, 14–15 сентября 2016 г.). – Элиста: КИГИ РАН, 2016. – 288 с.), що, окрім вказаного, відображають дослідження із соціально-економічної та екологічної проблематики сучасного суспільства.

О. Д. Огнева